

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

VI. évfolyam 67. szám

2002. szeptember

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék,,”
(*Vörösmarty Mihály*)

A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása tagszervezetei: a II., VI., IX. és XI. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzatok, valamint az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor - hívottan és hívatlanul - mindenkit szeretettel vár a Budapest, V. Semmelweis utca 1-3. I. emeleti zeneterembe

---

Lapunk az interneten: www.magy-orm.axelero.hu honlapon.

Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@axelero.hu

Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@mail.datanet.hu

---

„Őrizd meg a Te népedet békében...”

Szeptember

„Atyánk Igéje, Szent Főpapunk, akit a testnélküliek a magasságban dicsérnek, aki Testedet a keresztfán feláldoztad és üdvösségünkért a Véredet kiontottad: elevenítő, üdvszerző és kiengesztelő Véred által töröld el vétkeinket.”

A saragán szövegének szinte a középpontjában a kereszt áll: ott van megemlítve. E hónapnak a közepén van a keresztfelmagasztalás ünnepe. Nagy ünnep ez az örmény egyházban. Figyelmeztet arra is, hogy mindenkinek megvan a keresztye, melynek viselésében Jézus segít minket.

Dr. Sasvári László

* * *

Budapesti nemzeti emlékhelyek

A szobrok és emlékművek egy város képébe szervesen beletartoznak, ezek nemcsak díszek, amelyeket a város magára aggat, hanem testének részei, amelyek a test fejlődésével alakulnak, beleilleszkednek. A politikai emlékmű a közös emlékezet - mint a közösségi kultúra része -, a politikai aktivitás egyik terepe. Az emlékművek, s az általuk születő emlékhelyek kiválóan alkalmasak a kultuszok látványos megjelenítésére.

Fájdalmas nemzetcsönkítésünk évfordulóján a magyarörményeknek megtisztelő kötelessége kiemelten foglalkozni az erdélyi *Urmánczy Nándorral*, tevékenységével, aki a Védő Ligák Szövetségének elnökeként igen sokat, talán a legtöbbet tette azért, hogy az 1920-ban elcsatolt országrészek drámai valósága a közgondolkodás szerves része legyen. Jelmondatával: „A mi országunk a Kárpátok országa, Nagymagyarország. 896-ban alapította Árpád fejedelem, fennmarad a világ végeztéig” - országos mozgalmat indított. Napjainkban sok szó esik az 1945-ben szétvert Szabadság téri emlékmű együttesről, annak leendő sorsáról. Illendő tudnunk, hogy ennek terve 1920-ban Kertész K. Róbert kultuszminiszteri tanácsos agyában fogant meg, s az ügyet Urmánczy Nándor karolta fel.

A szoboregyüttes úgynevezett 'irredenta szobrok'-ként vonult be történelmünkbe, művészetünkbe. Az irredentizmus értelmezése, definíciója az elmúlt 50 évben torzulást szenvedett, ezért szükséges szólnunk tényleges jelentéséről. Arról, hogy 1920 után, amikor alig volt olyan magyar, aki helyeselte volna a bekövetkezett változásokat, milyen tartalmat rejtett a szó. Olyan politikai törekvés megnevezéseként szolgált, mely az idegen uralom alatt álló nemzeti területek visszaszerzését szolgálta. A tömeg elítélte Trianont, igazságtalannak tartotta az ideális természeti és politikai egységet képező történelmi Magyarország felbomlását, az egész emberiségre nézve káros cselekedetnek, s legszentebb célnak a régi határok lehetőség szerinti teljes visszaállítását tűzte ki. A béke ugyanis adott formájában nyers volt és megalázó, általános elveiben radikális, arányaiban túlzó, végrehajtásában érzéketlen, hatásaiban végiggondolatlan, ezért

kártékony. (A szó olasz eredetű, irredento: fel nem szabadított, meg nem váltott.) Ez az eszmeiség és törekvés öltött testet a többnyire szimbolikus jelentésű, monumentális emlékművekben.

Tehát, visszakanyarodva az említett emlékhelyhez: az itt megvalósult szoboregyüttes nyitánya volt az eszme és legrangosabb képviselője, Urmánczy Nándor nagylélegzetű tevékenységének. Már a hely kiválasztása is jelképi értékű: a reformkori „Sétatér” kialakítását még Széchenyi István gróf kezdeményezte. A tér északi felét elfoglaló Újépületben végezték ki 1849 októberében az első felelős magyar kormány miniszterelnökét, ide torkollott az Október 6. utca, - vagyis a tér dicsőséges történelmi korszakot idézett, és már a kollektív gyász mozzanata is hozzá kapcsolódott. Az elcsatolt területeket szimbolizáló heroikus szobrokat műköből készítették kétszeres életnagyságban, és a Szabadság tér északi íves lezárásánál félkörben állították fel. Az egyes művekre hősi és romantikus beállítások és gazdagon alkalmazott történelmi jelképek hívták fel a figyelmet. Az allegorikus figurák: Nyugat, Észak, Kelet és Dél a tér hossztengeletétől balra, az óramutató járásával egyezően követték egymást. Megmintázásukra a kor legjelentősebb művészei kaptak megbízást.

Sidló Ferenc Nyugat című műve az Árvidek gyászát ábrázolta. (Múlt időben, hiszen 45-ben megsemmisítették.) Az ifjú térdre hullva borul a magyar szent koronára, s míg jobbkarjával a nyugati vármegyék címerpajzsát öleli magához, addig baljával görcsösen tartja a nagy magyar kettős keresztet. Fölötte a Hadúr alakja, kezét nyugtatva az ifjú címet szorító karján - jobbában védően tartva a nemzet pallosát. Arcán kemény dac, hit és önbizalom. Lábainál szárnyait repülésre tárva a Turul. Alkotója, a szecseszió sajátos magyar ágához kapcsolódó művészként vonzódott mitológiánk iránt, s magas művészi fokon formált plasztikáiba ősmagyar lovasokat, Attila emlékművét. Sokan megcsodáltuk a marosvásárhelyi kultúrpalota díszítését. A gödöllői mesterekkel együtt munkálkodva, az ott látható domborművek Sidló Ferenc kezétől származnak.

Tovább haladva, a *Kisfaludi Stróbl Zsigmond* által készített *Észak* háromalakos kompozíciójához érünk. A főalak a 3 méter magas, keresztre feszített Hungária. A hozzásimuló fiú a tót nemzet ragaszkodását jelképezi a régi anyaországhoz. A kettő egységét kivont karokkal előre törő kuruc védi, emlékeztetvén rá, hogy a magyar szabadságharcért Rákóczi hadaiban a tótok is küzdöttek. Kisfaludi Stróbl Zsigmond neve, ha másként nem is, de a gellérthegyi emlékmű alkotójaként biztosan ismerősen cseng. Az ábrázolt eszmétől, témától függetlenül, mindenképpen megállapítható, hogy mesteri tudással rendelkezett, különös érzékkel a monumentalitás és jellemábrázolás területén. Nagyra becsülte őt a magyarbarát angol lord Rothermere, a Trianon-ellenes mozgalom támogatója, nemzetközi szószólója. Adományából a szobrász 1930-ban, a New York palotával szemben megvalósíthatta Rákosi Jenőnek - az irredenta újságírás vitathatatlan bajnokának - egészalakos plasztikáját, talapzatán a lord legendás szavaival: „Helyet Magyarországnak a nap alatt”. Ekkorra már a művész, Rothermere londoni meghívásainak köszönhetően, a család kedvelt szobrásza lett, visszatérő, megbecsült vendég Angliában. „Itt kezdődött életem második szakasza, amely 1927-től 1939 őszéig, a 2. világháború kezdetéig folytatódott” - írta emlékirataiban Kisfaludi Stróbl.

A *Kelet Pásztor János* nagyhatású kompozíciója. Az ősi magyar erőt megtestestítő Csaba vezér, a megtorlás pillanatát várva felszabadítja a bilincsekbe vert Erdélyt jelképező - kezében az ország rész címerét görcsös reménységgel szorító - alakot. A művész jó megfigyelő és mintázó készsége, tömörítéshez való érzéke emlékszobrok egész sorát eredményezte. Egyik legsikerültebb munkája a Kossuth téren álló, neobarokk stílusú II. Rákóczi Ferenc lovasszobor, - illetőleg témakörünkbe illeszkedően, a mindenéből kifosztott, megvert magyar nemzetért emelt Csendőrvértanúk emlékszobra.

A plasztikák sorát a *Dél* zárja, *Szentgyörgyi Istvántól*. Magyar férfi karokkal és magyar címerrel díszített pajzsokkal védőleg áll a Délvidéket jelképező sváb leány védelmére. Az előtte álló búzakévék Nagymagyarország éléstárát, a Bácskát és a Bánságot szimbolizálják. Az előző három szobortól eltérően, ebben kevesebb a hevület, józanságra int. Szentgyörgyi István, a 20-as, 30-as évek igen foglalkoztatott szobrászaként a klasszikus formakincs ápolását tartotta szem előtt. Erről vall az 1929-ben, a Wenckheim palota (Szabó Ervin Könyvtár) előtt felállított Magyar Igazság kútja, amelyre még visszatérek. Az ismertett művek talapzataira és egyéb műszaki munkák elvégzésére *dr. Lechner Jenő* műépítészt kapott megbízást.

A leleplezési ünnepet előkészítő bizottság, Urmánczy Nándor elnöklése alatt 1920. október végén tartotta első ülését, s a Védőligák Szövetsége a leleplezés napját 1921. január 16-ra tűzte ki. Ekkor a Szabadság téren mintegy 70 000 ember nyüzsgött. Az ünnepélyen a nemzetgyűlés, a törvényhatóságok, az egyesületek, az Akadémia képviseltették magukat, a tanulóifjúság is jelen volt. József királyi herceg és Augustina főhercegnő megérkezéssel az egyetemi énekharos elénekelte a Himnuszt, s ezzel a ceremónia kez-

detét vette. *Zadravec István* püspök szentmisét pontifikált, megszentelte az úgynevezett Irredenta zászlót, (nem az Országzászló) amelyet majd a Bazilika szentélyébe helyeztek. A Védőligák Szövetsége nevében Urmánczy Nándor mondott megindító beszédet: „Elrabolták minden kincsünket, országunk minden életfeltételét. Ebben a ketrecben az állam és a társadalom teljes lezüllése vár reánk, ha el nem jön minél előbb az erős kéz, mely kényszeríteni fog bennünket, hogy minden megmaradt erőnket egyesítsük országunk visszaszerzése érdekében”. E pillanatban felharsantak a kürtök, s a négy szoborról lehullott a lepel. „Ezek a szobrok - folytatta Urmánczy - igazságot követelnek. Ez a hely a nemzet búcsújáró helye, de egyúttal a gyűlölet és bosszú kohója legyen. Ez a hely mostantól fogva bekapcsolódik Európa véres történetébe”. Súlyos szavak.

A szoboregyüttes felállítását néhány éves szünet követte, ugyanis az 1921 júniusában törvénybe iktatott békeszerződés értelmében fel kellett oszlatni az irredenta propagandával foglalkozó szervezeteket, s általában meg kellett akadályozni minden ilyen jellegű tevékenységet. A Védő Ligák Szövetsége is erre a sorsra jutott, ám Urmánczy Nándor országgyűlési képviselő vezetésével, 1925-ben utódpart lépett a helyébe, a Honvédelmi Párt, mely újabb gondolattal, az országzászló-állítás mozgalmával lépett a színre. Önálló szervezettel, feladattal rendelkezett a Szabadságtéri Országzászló Kitűzését Előkészítő Bizottság. Olyan emlékművet akartak létesíteni, amelyen a félárbocra engedett lobogó állandóan hirdeti a magyar egység és feltámadás gondolatát, de egyúttal emlékeztet az elszakított területekre. Az emlékművet Lechner Jenő tervezte, a szobrászati díszeket Füredi Richárd mintázta. Végleges helyét a téren, a szobrokkal szemben jelölte ki. A Honvédelmi Párt felhívására minden községből egy marék földet, minden történelmi nevezetességű helyről - 72 vármegyéből - egy rögöt építettek a nemzet hitének jelképébe. A 20 méter magas bronz zászlórúdva vármegyék és községek zászlószövegeit vésték. A rúd tetején - Horthy Miklós keze után ezüstből készült, esküre emelt - méteres kéz magasodott, az Urmánczy által korábban hiányolt, revízióra ösztökélő erős kéz. A zászlórúd tövében kibontott szárnyú turul, mögötte egy sisakos, buzogányos gyermek alakja látható. A turul alatt két márványtábla, a következő feliratokkal: „Magyarországnak helye van a nap alatt” (Rothermere-től 1927-ből, midőn a Daily Mailben a világ lelkiismerete elé tárta a békeszerződés igazságtalanságát), és 1928-ból Mussolinitól származó kijelentés: „A békeszerződések nem örökkévalóak”. A magyaros ízlésben fogant szöszékhez több lépcső vezetett fel.

A leleplezést 1928 augusztusában, Szent István napján tartották, nagy reprezentáció kíséretében. A talpazatba épített ereklyetartó zárókövébe vésett szavak: „Tudd meg, óh, ember, hogy e helyen Nagy-Magyarország vérrel, könnyel és verejtékkel megszentelt földjén állsz” szellemében az emelvényre lépő Urmánczy a következőket mondta:

"Magyar Testvéreim! Az a nemzet, mely nem bízik a maga erejében és beletörődik abba, hogy mások irányítsák a sorsát, az a nemzet megérett a pusztulásra. Az a nemzet, amelyik ilyen, annak meddő és szégyenteljes a jelene és nem lesz jövője, vagy ha lesz, meg lesz pecsételve. Azért emeltük fel itt a Szabadság téren, az elszakított országrészek szobraival szemben ezt az emlékművet, azért állítottuk ezt az ereklyét, a zászlótartót, hogy élni akarásunknak legyen tanúbizonysága, hogy hirdesse a magyar jövőt."

Intésére felröppent a zászló, majd a tömeg vele együtt esküdött:

"Mindaddig nem lesz megnyugvás, amíg Szent István földjét vissza nem szereztük, amíg ez a zászló fel nem repül az árboc csúcsára! Isten minket úgy segítse!"

Beszédek sokasága hangzott még el, innen Rákosi Jenő szép gondolatát idézem még: "...az a márvány csak kő, a zászló csak szövet, a föld csak por lesz, ha nem a szívünkben van az érzés, és nem az agyunkban van a gondolat, ha nem áll egész lényünkben az az eszmény, amit ez a márvány, ez a föld, ez a zászló jelez... Új honalapító nemzedék ez a mostani, amelynek előre kell törni és célhoz kell érnie, ahogy Urmánczy mondotta, s ahogy azt Isten rendeli."

Az ünnepély lefolyását valamennyi nagyobb európai lap közölte.

Később, 1932 körül az Országzászló elé kör alakú ágyást telepítettek, amely különböző színű virágokból a történelmi és trianoni országhatárokat, a négy folyót, valamint az északi határ fölött a hármashalmot és kettős keresztet ábrázolta. (A Szabadság-téri virágtérkép ismert turista látványosságnak számított.)

Az országzászló állítási mozgalom elterjedtségének illusztrálásaként megemlítem, hogy az Urmánczy és a Magyar Revíziós Liga által vezényelt munka eredményeként a 30-as évek végén már az ország nagyjából minden ötödik településén, több mint 700 helységben félárbocra eresztett lobogók, a határ mentén pedig trianoni keresztet tiltakoztak. A települések nagy része az 1920-as évek folyamán felépítette saját világháborús emlékművét, amelyek mellé egyidejűleg, vagy néhány évvel később országzászlókat is felállítottak. Így az elesett honvédeken kívül az eltiport országot is elsíratta a közösség.

A szoboregyüttes ismertetésénél már utaltam rá, hogy a Dél alkotójához, Szentgyörgyi Istvánhoz visszatarunk. Nevezetesen, a Wenckheim palota előtt jelenleg is álló *Magyar Igazság kútjáról* van szó. A köztéri munka felállításával a főváros Rothermere előtt tisztelgett: „E kutat hálás magyarok emelték NagyBritannia méltó fia, Viscount Rothermere tiszteletére. Az ő betűje megöli a hatalmaskodást, az ő lelke megjeleníti az igazságot, 1928” A kútkávan futó felirat 2001-től újra olvasható. A medence feletti talapzaton karddal és mérleggel kezében, igen érzékenyen, lélektelien mintázott Justitia és az oltalmat és igazságot kérő elhagyott nemzetet jelképező fiatal leányalak jelenik meg. A mű egyszersemind a Magyar Igazság gazdagon ömlő kútjának is szimbóluma.

A fentiekben tárgyalt két, kiemelt jelentőségű emlékhely szellemi, erkölcsi tartalma érvényes számos országszerte megvalósított alkotásra, amelyekről előadásom keretében szó sem esett.

Most néhány mondat erejéig, mégis egy meg nem valósult tervre térek ki. Arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy bár országos méretű lelkesedés, tette készség, cselekvés kísérte az emlékműállítást, szinte szakrális helyé avatva az adott terepet, ám olykor a városkép, a hagyományok őrzésének szempontjai előbbre valók voltak egy létesítendő emlékhelynél. A Gellérthegyőről van szó, ahol ma környezet- és városképromboló építkezés zajlik, és úgy látszik, hogy visszhangtalanok az ellenérvek. 1926-ban Herczeg Ferenc vezetésével a Magyar Kálvária Nagybizottsága itt zárandokhely kialakítását tervezte, ám a terv kudarcot vallott, ugyanis, mint Budapest egyik leglátványosabb, központi elhelyezkedésű, jelképes fontosságú területét, a fővárosi hatóságok nagyon óvatosan kezelték. Még olyan hatalmas vállalkozások számára sem szabadították fel, mint például Széchenyi István Üdveldéje, az Ezredévi Emlékmű, vagy később a Nemzeti Stadion. Példa és tanulság lehetne.

Mint a bevezetőben említettem, Urmánczy Nándor erdélyi magyarörmény származású országgyűlési képviselő személyén, tevékenységén keresztül a trianoni békeszerződés diktálta igazságtalan és megalázó helyzetünket, abból való feltámadásunkat érzékeltető olyan műegyüttesekkel foglalkoztam, amelyek a bennük megfogalmazott hitvallás okán mintegy kultikus helyé is avatták környezetüket. De maga Urmánczy is szinte jelképe volt e korszaknak. Mi sem bizonyítja jobban, minthogy halála után két évvel, 1942-ben az Erdélyi Férfiak Egyesülete (EFE) tisztelete jeléül felállította a politikus hazafi emlékpádját a Margitszigeten. A 3x2x1 méteres mészkőpad *Siklody Lőrinc* munkája, a szabadtéri színpad közelébe, a Szent Mihály templom homlokzata előtti sétány fölé hajló platán alá került, egy csinosan parkosított tercske közepére. A pad egyik oldalán csorgó, a másikon kis oszlop díszlett, három mélyített domborművei, melyek Urmánczy profilját, az Erekyés Országzászlót ill. az EFE címerét ábrázolták. A reliefeket Füredi Richárd készítette. (Az emlékpád nincsen eredeti helyén, sorsa ismeretlen.) Urmánczy halálakor a Szabadságtéren gyász megemlékezést tartottak, s a szervezők középcímeres-angyalos országzászlót küldtek az országzászló mozgalom megindítójának maroshévízi sírjára, szemfedőül. Így búcsúztak honfitársuktól.

Gyakran emlegetjük, hogy az erdélyi örmények az évszázadok folyamán sokszor magyarabbá váltak a magyaroknál. Erre Kiss Ernő és Lázár Vilmos mellett Urmánczy Nándor is beszédes példa.

Budapest, 2002. június 20.

Benedek Katalin
(Elhangzott a Fővárosi Örmény Klubban)

* * *

Helyreigazítás

A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2002. május 31-én hozott elsőfokú, jogerős ítélete vonatkozó részét közöljük:

A Magyar Köztársaság nevében!

A Pesti Központi Kerületi Bíróság az Országos Örmény Önkormányzat (1055 Bp. Deák F. u. 17.) felperesnek az Erdélyi Örmény Gyökerek Szerkesztősége (1015 Bp. Donáti u. 7/a) alperes ellen sajtó-helyreigazítás iránt indított perében meghozta az alábbi

ÍTÉLETET:

Kötelezi a bíróság alperest, hogy a jogerős ítélet kézhezvételét követő 8 napon belül az „Erdélyi Örmény Gyökerek” című lap legközelebbi számában ugyanazon a helyen, ugyanazon a módon az alábbi helyreigazítást tegye közzé:

Az Erdélyi Örmény Gyökerek című lap 2002. márciusi számának „Az örmények és a pénz - milyen örmények és milyen pénz?” című cikkében valótlanul állítottuk, hogy az Országos Örmény Önkormányzatban egyáltalán nincs szervezett tevékenység.

Fentieket meghaladó részben a bíróság a felperes keresetét elutasítja.

Kötelezi a bíróság a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg alperes kiadójának 5.150.- Ft (ötezer egyszázötven forint) perköltséget.

* * *

Állami Számvevőszék

JELENTÉS

az Országos Örmény Önkormányzat pénzügyi-gazdasági tevékenységének vizsgálatáról
2002. január
II. rész

2.3. A gazdálkodási tevékenység személyi és tárgyi feltételei

Az önkormányzat gazdálkodását saját szervezeti keretein belül bonyolítja. A számviteli tevékenység ellátására a legmagasabb szakmai végzettséggel (okleveles könyvvizsgálói képesítés) rendelkező alkalmazottat foglalkoztat (1999-től).

A számítástechnikai háttér a könyveléshez biztosított, az adatok feldolgozása azonban a főkönyvi számlákon (kartonokon) manuálisan történik.

2.4. A gazdálkodási folyamatok szabályozottsága

A gazdálkodás folyamata az önkormányzatnál csak részben szabályozott.

A Sztv. 14. § (5) bekezdésében előírt szabályzatok közül **csak a pénzkezelési szabályzattal** rendelkezik az önkormányzat.

A Sztv. 79. § (1) bekezdésében foglaltak szerinti **számlarendjét** nem készítette el, csak számlatükörrel rendelkezik. A főkönyv és az analitikus nyilvántartás kapcsolata nincs szabályozva.

Pénzkezelési szabályzata hiányos, a szabályzat nem rögzíti:

- a pénztáros és a pénztárellenőr nevét, aláírásuk mintáját,
- a pénztáros helyettesítésének rendjét,
- a pénztárzárlat gyakoriságát,
- pénztárzárás után a pénztárban tárolható összeg felső határát.

2.5. A gazdálkodási jogkörök szabályozottsága

A gazdálkodási jogköröket az SzMSz mellékletében nem rögzítették.

Az utalványozásra vonatkozó szabályozást az előző választási ciklusban -1996. márc. 1-i hatállyal - hagyták jóvá. A kötelezettségvállalásra vonatkozó előírás dátum és aláírás nélküli (6. sz. melléklet).

2.6. Vállalkozási tevékenység

Az átadott dokumentumok és az elnök nyilatkozata alapján az önkormányzat társaságot nem alapított, vállalkozásban nem vett részt, vállalkozási tevékenységet nem végzett.

3. A BESZÁMOLÁSI KÖTELEZETTSÉG TELJESÍTÉSE, A KÖLTSÉGVETÉS KÉSZÍTÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA

3.1. A könyvvezetési kötelezettség

Az önkormányzat vállalkozási tevékenységet nem végez, a tevékenység célja szerinti éves bevétele 50 millió Ft-ot ez ideig egyetlen évben sem haladta meg. Ennek alapján - a számviteli törvény szerinti egyéb szervezetek éves beszámoló készítésének és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 219/1998 (XII. 30.) Korm. rendelet 16. § (7) bekezdése értelmében - egyszerűsített beszámolót készíthet az önkormányzat.

A beszámolási kötelezettség függvényében könyvvezetése az egyszeres könyvvitel rendszerében történhet. Ennek ellenére az önkormányzat a gazdasági események regisztrálására a **kettős könyvvitelt választotta**.

A költségvetés alapján gazdálkodó szervek beszámolási és könyvvezetési kötelezettségéről szóló 54/1996 (IV. 12.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontjának helytelen értelmezéséből adódóan az önkormányzat a költségvetési szervekre vonatkozó számlatükör alapján könyvel. **A fent hivatkozott kormányrendelet hatálya azonban az országos önkormányzatokra nem terjed ki, csak azok költségvetési szerveire.**

3.2. Az éves költségvetések

Az önkormányzat Szervezeti és Működési Szabályzata a költségvetés elkészítésének rendjéről, a költségvetés szerkezeti felépítéséről nem rendelkezett. Az éves költségvetés elfogadását az SZMSZ a közgyűlés hatáskörébe utalta.

A vizsgált időszakban költségvetéseit az SZMSZ-el összhangban a közgyűlés hagyta jóvá az alábbiak szerint:

- 1999. évre 17/1999 (július 3.) OÖÖ határozattal
- 2000. évre 2/2000 (március 4.) OÖÖ határozattal
- 2001. évre 7/2001 (április 14.) OÖÖ határozattal

A költségvetések elfogadása szabályosan történt, a közgyűléseken a jegyzőkönyvek tanúsága szerint **18 főből mindössze 7-8 fő jelenlétével.** Ezt az tette lehetővé, hogy a 20/1999. OÖÖ határozat szerint határozatképtelenség miatt meghíúsult közgyűlés ugyanezen a napon és helyen, változatlan napirenddel határozatképes. Az SzMSZ-nek ezt a megengedő pontját szintén csak a jelenlévő 7 fő szavazta meg.

A költségvetések csak költségnemenkénti részletezést tartalmaztak, az egyes **konkrét feladatok (programok) egyedi költségtervezése elmaradt.**

3.3. A költségvetések végrehajtása

- Az önkormányzat összbevétele 1999-ben 31.518 ezer Ft, 2000-ben pedig 28.132 ezer Ft volt.

A bevétel alapvetően három forrásból származott:

- Állami támogatás (Költségvetési törvényben meghatározott összegben)
- Pályázatok útján szerzett bevételek (pl. Nemzeti és Etnikai Kisebbségért Közalapítványtól)
- Egyéb támogatások (Oktatási Minisztérium)

Saját bevételeinek tekinti az önkormányzat a világon diaszpórában élő örményektől és az örmény társ-szervezetektől nemzetközi találkozó és egyéb programok lebonyolítására kapott összegeket. Ilyen forrásból évi 3-4 millió forint bevételre tett szert az OÖÖ 2000-2001 években. A vállalt feladatok pénzügyi fedezete a vizsgált időszakban biztosított volt.

A konkrét programok, feladatok bekerülési költsége a könyvvezetés módjából adódóan nincs kimutatva, a konkrét feladatok költségszükségletét elkülönítetten nem határozták meg.

A személyi jellegű kiadások között meghatározó a képviselők belföldi utazásainak költségtérítése, valamint a külföldi kiküldetésekre fordított összegek (2000-ben 700 ezer, illetve 3120 ezer Ft), a vizsgált időszakban a képviselők tiszteletdíjat azonban nem vettek fel.

Jelentős összeget fordított az önkormányzat terembérlésre is. Az Arménia Népe Kulturális Egyesületnek ilyen címen kifizetett összeg 1999-ben 1 millió Ft volt. A takarékos költséggazdálkodás érdekében - költségminimalizálás céljából - egyéb szervezetektől árajánlatokat nem kért be az önkormányzat.

Folytatás következik

* * *

Szobor Károlyi Bernát emlékére

Károlyi Bernát (1892-1954) ferences pap emlékére állítottak szobrot a pasaréti rendház udvarán a templom búcsújának napján, június 13-án. **Szervátiusz Tibor** alkotását, a Mária-szobrot Takács Nándor püspök szentelte fel. A 110 évvel ezelőtt született Károlyi Bernát a Kapisztrán Szent Jánosról nevezett Ferences Rendtartomány kínai missziójának alapító előjárója volt, majd 1944-től az üldözött zsidóságnak adott menedéket a kecskeméti kolostorban. 1946-tól a Pasaréten politikai üldözötteket mentett, 1949-ben elhurcolták és 15 évi fegyházra ítélték; sírja az új köztemető 301-es parcellájában található.

(Budai Polgár 2002/12 számából)

* * *

Cserkész tábor - erdélyi fiatalokkal

Három erdélyi településről - Gyergyószentmiklósról, Csíkszeredából és Szamosújvárról - érkezett Siófokra hétfőn harminc kiscserkész, hogy részt vegyen a Siófoki Örmény Kisebbségi Önkormányzat által szervezett egy hetes cserkésztáborozáson, a Beszédes iskolában.

Az ünnepélyes tábornyitóra kedden délelőtt került sor, ahol *Aján Gergely*, a kisebbségi önkormányzat elnöke megnyitójában többek között arról is beszélt, hogy négy éve segítik az Erdélyben élő magyar nyelvű örménységet, legfőképpen az ifjúságot.

„A régi örmény főváros, Ani az Ararát déli lejtőjén volt, s ha igaz Noé bárkájának története, a mi népünk áll legközelebb a népek újjászületéséhez. Az örmények 1700 évvel ezelőtt emelték a kereszténységet az államvallás szintjére. A környezetünkben élő muzulmán államok mindent megtettek elpusztításunkra. Ezért kényszerültünk menekülésre! Erdély, a magyar állam befogadott minket. Oly mértékben elmagyarosodtunk, hogy az 1848-as szabadságharcot megelőzően megváltunk anyanyelvünkötől. Erdélyben négy várost alapítottunk: Gyergyószentmiklóst, Csíkszépvizet, Erzsébetvárost és Szamosújvárt. A 48-as szabadságharcban részt vettek az erdélyi örmények is, három tábornokot adtunk a magyar hazának: az aradi vértanúkat, eleméri Kiss Ernőt, Lázár Vilmost és Czetz Jánost, a honvéd vezérkar főnökét, aki a halálos ítélet elől Argentínába menekült és ott alapította meg az Argentin Katonai Akadémiát.”

A megnyitó ünnepélyes zászlófelvonását a siófoki öregcserkészek képviselőjében Farkas János végezte, majd a Svájcban élő Németh Lajos ajándékba cserkészegyenruhát nyújtott át valamennyi erdélyi fiatalnak. Németh Lajos elmondta azt is: Balatonendrédén vásárolt meg egy szép területet, ahol jövőre cserkésztábort alakít ki, s oda várja majd az erdélyi küldöttséget is. Pap László nyugalmazott tanár úr történelmi visszatekintésében szólt a trianoni tragédiáról, amely Magyarországot igaztalanul feldarabolta, s amely döntés elszakította az anyaországtól Erdélyt. Mint ma is aktív repülő, büszkén mesélte: a trianoni döntés ellen akkoriban repülő akcióval is tiltakoztak magyarok: Amerikából átrepülték az óceánt, tiltakozva a magyarsággal elkövetett méltánytalanság ellen. Sajnos, ez a tiltakozás sem hozhatott eredményt.

A megnyitón mindhárom csoport kapott egy-egy Gárdonyi Máté, Kiliti plébános által megáldott csapatzászlót is.

Az erdélyi gyermekek legfőbb szabadidős programja az Aranykagyló folklórfesztivál eseményeinek megtekintéséhez kapcsolódott, valamint csütörtökön Budapestre látogattak, ahol parlamenti kiránduláson vettek részt. A cserkésztábor lakói egy hét után térnek haza Erdélybe.

(Megjelent: Dél-Balaton színes Heti Hirdető 2002. július 05.-i számában)

* * *

Örmény kisebbségi választás 2002. október 20.

Úgy, mint eddig!

Közelednek az önkormányzati (helyhatósági) választások. Idén is a polgármesterekkel és képviselőkkel együtt választjuk a helyi, nemzeti kisebbségi önkormányzatokat is.

Ahogy négy éve, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület (EÖGYKE) ezúttal is indít jelölteket. Miért?

Hogy folytathassuk a majd' nyolc éve elkezdett munkát: a hagyományok, az örmény kultúra ápolását, az erdélyi örmény származásúak kulturális élete, az ehhez kapcsolódó rendezvények szervezését, kiadványok és könyvek megjelentetését, őseink tárgyi és szellemi örökségének ápolását, budapesti, valamint erdélyi diplomaink, erdélyi temetőink megmentését. Végeredményben: a magyar kultúra gazdagítását.

Ehhez azonban kellő számú kisebbségi képviselő-jelöltet kell állítanunk és a szavazókat (márpedig kisebbségi ügyben szavazó minden magyar szavazópolgár!) meg kell győznünk, hogy az EÖGYKE-jelöltekre adják le voksukat. Az EÖGYKE-nek, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület jelöltjének ajánlószerződést adhat (aláírhat) bármely magyar választópolgár, minden szimpatizáns, rokon, ismerős, szomszéd.

Az EÖGYKE irodájába (Budapest 1015. Donáti u. 7/a) szeptember 20-ig kell beérkeznie az ajánlócéduláknak.

De jobb, ha előbb érkezik be! Ha néhány ajánlócédula már összegyűlt, kérjük, küldje be (hozza el) és ne várjon az utolsó pillanatig! Minden ajánlócédula számít!

Mit kell tennünk?

Négy ajánlócédulát kap minden szavazópolgár. Ezek közt az utolsó (szürke) az „Ajánlószelvény kisebbségi önkormányzati képviselő választásához” címet viseli.

Nagyon fontos:

Az első rubrika, a „Kisebbség megnevezése”: örmény - ezt föltétlenül ki kell tölteni.

A második rubrika, a „Jelölt neve” akár kitöltetlenül is maradhat akkor, ha a harmadik rubrikába, a „Jelölő szervezet(ek) neve” után Ön beírja, hogy **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület** - így, teljes névvel, nem rövidítéssel! Ebben az esetben Ön megbízik az EÖGYKE-ben, hogy a szervezet a jelölécédula segítségével Önnek is megfelelő, hiteles képviselőjelöltet állít.

Még fontosabb:

„Az ajánló választópolgár adatai” rubrikába az olvasható néven és lakcímen kívül a személyi azonosító számot kell beírni! Erre szolgálnak a kockák.

Nem a személyi igazolvány számát, hanem a személyi azonosító számot, amely 1-el kezdődik férfiak, 2-vel nők (3-al vagy 4-el szavazati joggal bíró, külföldi állampolgárok) esetében.

A legfontosabb:

Világosítson fel legalább még három embert a környezetében - rokonait, barátait, ismerőseit, szomszédait - hogy bárhol is lakik a városban, jelölécédulájával, a választáskor pedig szavazatával támogassa az EÖGYKE jelöltjeit.

Támogassa az örmény kultúra és az erdélyi magyarörmény-örménymagyar hagyományok ápolását!

Mit támogat a támogató?

Sokszor halljuk, hogy „etnobiznisz”... (azaz: olyanok jelöltetik magukat „X” kisebbség képviselőjének, olyanok vallják magukat „X” kisebbség tagjának, akik „X” kisebbség nyelvét sem tudják!). Reánk vonatkoztatva: „örmény az, aki örményül tud!” Ezt a vádat nagy hangon emlegetik azok, akik máig nem számoltak el az állam - a magyar adófizető polgárok - pénzével.

Kérjük, magyarázzák el másoknak, hogy az **örmény nemzetiség** Magyarországon **más helyzetű, mint a többi!** Örmények nagy tömegben 330 éve élnek Erdélyben és a mai Magyarország területén (az évfordulót éppen idén ünnepeljük). Örményország - az óhaza - sokezer kilométerre van. A nyelvi kötődés nem lehet olyan, mint a szomszédos népek, országok esetében!

Az erdélyi örmények magyarrá váltak és megőrizték örmény kötődésüket.

A kisebbségi törvény nem azt mondja ki, hogy a nyelvtudás a meghatározó, hanem azt, hogy az azonoságtudat, a hagyományőrzés: az, hogy ki milyen kultúrához kötődik. A kisebbségi önkormányzatok ugyanis a kulturális autonómia megteremtésére kaptak törvényi felhatalmazást.

Az 1993-as kisebbségi törvény szerint az nemzetiség, amely nemzetiség **legalább 100 éve honos** Magyarországon: azaz legalább 1893 óta! Így került a magyarörménység-örménység mint történelmi kisebbség a taxált 13 nemzetiség közé.

Van-e mit ápolnunk, van-e hagyományunk, kultúránk, amely támogatásra, érdeklődésre, szavazatra érdemes? Erre válasz az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület sokéves működése, klubestjei, könyvkiadványai, a 6 éve havonta megjelenő EÖGY füzetek ingyenes havilapja, kirándulásai, konferencia-szervezései, és egész közösségi élete.

A választások alkalmával:

Ön akkor támogatja hatékonyan az EÖGYKE-t, ha a szavazófülkében a kisebbségi képviselők lapján minden (mind az öt) EÖGYKE-jelölt mellé tesz x vagy + jelet.

Ha az adott választókerület listáján EÖGYKE-jelöltet nem talál, inkább ne is szavazzon kisebbségre.

A következő helységeken lesznek örmény kisebbségi választások:

Szeged, Budaörs, Debrecen, Dorog, Emőd, Győr, Miskolc, Nyíregyháza, Siófok, Székesfehérvár, Szigethalom, Tiszaújváros, Veszprém, Zalaegerszeg. Budapesten a következő kerületekben:

I, II, III, V, VI, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVIII, XX és XXI.

Végezetül álljon itt a Választási Irodának a választásokkal kapcsolatban kiadott tájékoztatójának kivonata:

A helyi kisebbségi önkormányzat választása

A kerület választópolgárai helyi kisebbségi önkormányzatot akkor választhatnak, ha azt öt, magát azonos kisebbséghez tartozónak valló választópolgár 2002. július 22-én 16 óráig kezdeményezte. Egy településen több kisebbség is kezdeményezhet helyi kisebbségi választást.

A szavazáskor a helyi kisebbségi önkormányzat választásában - meggyőződése szerint - a kerület valamennyi választópolgára részt vehet!

A szavazólapra kisebbségenként a jelöltek ábécé sorrendben kerülnek fel.

Ön csak egy kisebbség jelöltjeire szavazhat, és legfeljebb 5 jelöltre adhatja le szavazatát (a szavazat akkor is érvényes, ha Ön a lehetségesnél kevesebb jelöltre szavaz).

A kerületben kisebbségenként megválasztható képviselők száma öt fő. A választás alapján az a kisebbség alakíthat helyi kisebbségi önkormányzatot, amelynek jelöltjeire legalább 100 választópolgár érvényesen szavazott. Megválasztott kisebbségi képviselők azok a jelöltek lesznek, akik a legtöbb szavazatot kapták.

A jelöltajánláshoz a szürke színű ajánlószerződést kell kitölteni és a jelöltnek vagy megbízottjának átadni. Helyi kisebbségi önkormányzati képviselőjelölt az lehet, akit a kerület választópolgárai közül legalább ötven kisebbségi jelöltnek ajánlottak.

NAGYON FONTOS!

Érvényesen szavazni a jelölt neve mellé tett x vagy + jellel lehet! Egyéb megjelölés (pl. aláhúzás vagy bekarikázás) a szavazat érvénytelenségét eredményezi!

A választásra jelöltet, listát ajánlani a hivatalos ajánlószerződéseken lehet **2002. szeptember 27-ig**.

A hivatalos ajánlószerződéseket a Helyi Választási Iroda küldi meg Önnek. Ha a kézbesítés valamely okból elmarad, akkor érdeklődjön a Polgármesteri Hivatalnál, hogy milyen módon veheti át az ajánlószerződéseket!

A szavazás 2002. október 20-án 6 órától 19 óráig tart.

Szavazni kizárólag a következő dokumentumok felmutatásával lehet:

1. lakcímet tartalmazó érvényes személyazonosító igazolvánnyal vagy
2. érvényes lakcímgazolvánnyal ÉS
  - érvényes személyazonosító igazolvánnyal vagy
  - érvényes útlevelel vagy
  - 2001. január 1-ét követően kiállított érvényes vezetői engedéllyel vagy
  - sorkatonai esetén katonai igazolvánnyal.

Kérjük, hogy a szavazatszámláló bizottságok munkájának megkönnyítése érdekében az „ÉRTESÍTŐ"-t szíveskedjék a szavazásra magával vinni!

(Az „ÉRTESÍTŐ" bemutatása azonban nem feltétele a szavazásnak.)

Szavazni csak személyesen, a választópolgár **lakóhelyén lehet**.

Lehetőség van arra is, hogy 2002. július 12. előtt hivatalosan bejelentett - és legalább 2002. október 20-ig érvényes - **tartózkodási helyén** szavazhasson. Ehhez igazolást kell kérnie.

Igazolást a lakóhely szerinti Polgármesteri Hivatalban 2002. október 18-án 16 óráig lehet kérni.

A választásokkal kapcsolatos részletes tájékoztatásért forduljon a Polgármesteri Hivatalban a Választási Irodához

* * *

*Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Kedves Barátaink, Ismerőseink, Rokonaink!*

Varázslatos világba, letűnt korok hangulatába kalauzol bennünket ez a mai kiállítás. Egy kis időutazással évszázadokat lépünk vissza a 13.-14. századba, amikor még a szellem, a keresztény szellem nemes és misztikus tartalma átsugárzott a nagy gonddal és alázattal megmunkált betűkön, ott rejtőzött a díszítésekben, szinte kiáradt belőlük. Ez a lelkeség kézirat-mesterműveket szült a többnyire ismeretlen szerzetesek keze által, hiszen az individuum jelentése, érvényesítése, ez a fajta nyilvánosság majd csak az újkor felfedezése lesz.

Az itt látható lapok eredeti példányai a jereváni Matenadaran kódex könyvtárban, miniatúra gyűjteményben lelhetők föl. Az örmény ábécé megteremtőjének, Meszrop Mastocnak nevét viselő múzeum több mint 13.000 teljes vagy töredék örmény kéziratával jellegét tekintve egyedülálló a világon. Virágzó központok működtek Örményország földrajzi határain belül, de azokon kívül is, így Kilikiában és az örmény diaszpórában. Tulajdonképpen ennek a három nagy egységnek művészeti szemléletéből, illetőleg sajátosságából áll össze e miniatúrák, kódexek története, amelynek virágkora a tárlatunkon is megidézett 13.-14. század. Az egyes iskolák jellegzetességeit, a stílusok változatosságát elsősorban az emberábrázolás, kompozíciós rend, színvilág, részletgazdagság, díszítőelemek, motívumok alkalmazása és ikonográfiai tartalmuk tárja fel előttünk. Ismertetőmben ezekre a vonásokra helyezem a hangsúlyt.

Már első pillantásra is szembeötlő a kódexlapok pazar, üde színskálája, díszítőelemeinek burjánzása és eleganciája, előadásmódjuk közvetlensége, ami e kéziratok mindegyikét érinti. Ugyanakkor tetten érhető a nyugati reneszánsz és más kultúrák átvétele, mely mértéktartóan és ízlésesen ötvöződik a nemzeti stílussal. Az örményországi munkák többségét helyi hagyományok és a népi művészet inspirálta. Növényi eredetű díszítőelemek szövevényében valós és képzeletbeli állatok bukkannak elő keretdíszek, lapszélminták formájában. Színek és ellentétes árnyalatok erőteljes kontrasztjával játszva elevenednek meg történelmi jelenetek, vagy egyházi, világi személyek, szentek arcképei.

A magyarörménység tudatában, származástörténetében megkülönböztetett helyet foglal el Ani, az ősök szülőföldje. Ám a késő utókorra maradt kéziratok tanúsítják a nemzeti kultúra fejlődésében betöltött fontos szerepét is. A fejlődő középosztály igényeit tükrözi a mindennapi élet, a városképek megörökítése, amely az evangéliumok illusztrációiba is átszűrődik. Egyes tartományokban (Siunik, Szevan-tó, Nahics-evan) a tradicionális díszítőművészet feltűnőbben mutatkozik: a szimmetrikus virágminták, a párban megjelenő madarak, a népművészetre jellemző költői őszinteségükkel lepnek meg. A helyi festészet remekművei olykor még a biblia betűit is leszorítanak a papírról, csak úgy hemzsegnak a fantasztikus szörnyektől, emberfejű madaraktól, kígyóktól, sárkányoktól. Más miniatúrák nyugodt komolysággal, a bensőséges környezet érzékeltetésével (pl. Szűz és a gyermek, Angyali üdvözlés témákban) gyakorol mély hatást nézőjére.

Örményország egyik legtermékenyebb iskolájának, a **vaspurakaninak** öröksége több mint 1500 darab illusztrált kódex. Sajátossága szerint, motívumok változatosságában bővelkedő képi nyitány, miniatúra indít minden kötetet. Oldalain a való életből vett megfigyelések keverednek evangéliumi tartalommal, s az ábrázolási eszközök egyetlen célt szolgálnak: a téma esszenciájának lehető legvilágosabb kifejezését. Ezt olykor szimbólumok alkalmazásával és a szereplők különös ritmusú mozdulataival érték el. Meglepetésünkre, de a vaspurakani műhely népi és nemzeti jellegének megfelelően hosszú szemöldökű és szempillájú arctípussal találkozunk. Itt is elmondható, és általában igaz a tárgyalt művekre, hogy a lapszéleket változó motívumokkal, madarakkal, állatokkal, mitológiai teremtményekkel és emberi arcokkal variálva dekorálták, zölddel, vörössel és umbrával megfestve. Az iskolák önálló jegyei közé tartozik az ó- és újtestamentumi események megválasztása, sorrendjük, s azok ábrázolásában rejlő felfogás.

A kilikiai Örményországban - s ezzel rátérek a **kilikiai** kódexekre - megőrződött a hagyományos művészet számos vonása, amelyekből példát és ihletet nyerhettek mestereik. Szembeötlő változás történt azonban a kéziratok méretében. Kisebbségek lettek, könnyebben kézbe lehetett venni őket. Erre az időre az evangélium lassan megszűnt egyetlen, miniatúrákkal díszített kéziratként szolgálni és megjelentek a növekvő témagazdagsággal illusztrált bibliák, zsoltároskönyvek és magyarázatok. A képeket már közeli, részletes megfigyelésre szánták, így olvasóik, nézőik értékelhették a bonyolult díszítőelemeket, mélykének, élénkpirosnak, az ibolyaszín különböző árnyalatainak arannyal való kombinációját. Kilikia aranyko-

rát a Hromkla kolostorban működő **Toros Roslin** neve fémjelzi. Miniatúráiban a hagyományos ikonográfiát spontán, a való életből vett benyomásokkal vegyíti. Ennek eredményeként kompozíciója oldottabb, figuráinak arányai harmonikusabbak és elegánsabbak. Ez a természetességre való törekvés jeleneteinek térbeli elrendezésére is vonatkozik. Alkotásai, bár megtartották ünnepélyességüket, realiztikusabbak voltak elődjeinél vagy akár kortársainál. Elénk színezéssel, kézzel, arannyal, egy kevéske vörössel került pergaménre a jelenet. Toros Roslin művészete a csendes örömteliséget könnyed melankóliával ötvözte. Krisztus alakja emberi lény, akiben a magasztosság gyengédséggel, a nemesség belső erővel párosul. A 13. század végére hanyatlás következett, a Roslin követők kezén bizonyos mértékig eltorzult ez az emelkedett művészet. Hol nyerssé, hol affektálttá vált. A művészi erényekkel illethető „Zsolozsmáskönyv” azonban kitűnik közülük. Lapjain merész képzelőerő közvetítésével, szervesen beépülve tűnnek fel hagyományos örmény, valamint tipikus közel- és távolkeleti motívumok, ókori művészetből kölcsönzött elemek.

A 14. század kiemelkedő kézírata a „Nyolc Mester Evangéliuma”. Legszebb darabjai a század ihletett mesterének, **Szárkisz Picaknak** kezétől származnak. Bár nem mérhető a Toros Roslin féle zseni mércéjével, mégis hozzáértő művész volt. Kelet felé orientálódott, stílusa kissé hűvös, kevesebb természetességgel. Kézíratainak vonzerejét, „népszerűségét” a díszítőjelleg, az arany bőséges használata is magyarázza. Halála egyben a kilikiai örmény kultúra végét is jelentette.

A harmadik csoport, az örmény diaszpóra kézíratai, a legnagyobb kolónián, a **Krím félszigeten** íródtak. Olasz és görög hatásról is árulkodó lapok, teljes színpalettával megfestett történelmi témájú miniatúrákat kombináltak kevés színt alkalmazó grafikus elemekkel. Arany csak helyenként villan elő. Sok gondot fordítottak a halvány színeket és a zöld árnyalatait igénylő árnyékolás technikájára. A 14. század végére az együtt élő népek stílusa hagyott nyomot a félszigetre átmenekített kilikiai hagyományokon. A nyugati mintát Itália szolgáltatta, majd 1512-ben az első nyomtatott örmény könyv úgyszintén Velencében látott napvilágot, ahol, mint tudjuk 200 évvel később a mechtaristák monostort alapítottak és élnek a mai napig.

Ezzel zárom az örmény kódexek birodalmában tett kis sétánkat. De a tárlat még folytatódik. Betekinthetünk a középkori magyar könyvkultúra, kódexfestészet legszebb lapjaiba, amelyek a nyugat-európai kultúrkörbe illeszkedve, magas művészi színvonalon jelenítik meg mestereik élményeit, elképzeléseit, ismereteit vallásról és történelemről. Kimeríthetetlen téma. Mindenki legnagyobb gyönyörűségére, immáron e remekművéké a szó.

Köszönöm a figyelmüket.

Benedek Katalin

* * *

Híres szentmiklósiak

Dr. Lukács Tamás

Sporttanár. Magyarországról települt át, s 1921-től 1940-ig tanított Gyergyószentmiklóson, miután tornatanári diplomáját Romániában elismertette. Megtanult románul és nagy erőfeszítéssel foglalkozott a tömegsporttal és minősített sporttal egyaránt (talaj- és szertorna, vívás, ökölvívás, tenisz, futball, röplabda, sí). Neki köszönhető, hogy a háború után bordásfal, nyújtó, bak, láda került a tornaterembe. Ezzel hozzájárult a szertorna későbbi fellendüléséhez, s általában a sport megkedveltetéséhez városunkban.

* * *

Jönnek a törökök...

...még hozzá Európa felé. Sajtóbeszámolókat szerint ezzel a diadalmas címmel jelent meg néhány hete az egyik rangos török lap. Persze, szó sincs törökvésről, hanem - csatlakozásról.

Augusztus elején ugyanis egy hajnalig tartó, hosszú vitanap után fogadta el az ankarai parlament azokat a törvénymódosításokat, amelyek nélkül hiába áhítozik Törökország az Európai Unióba. El kell törölni a halálbüntetést, engedélyezni kell a kurd nyelvű rádió- és tévéadásokat, valamint a nemzetiségi oktatást, és biztosítani kell, hogy az örmény, a zsidó és a görög-katolikus vallási kisebbségek ugyanúgy egyházi tulajdonnal bírassanak, mint a többség.

Ez pedig igen súlyos vitát váltott ki a Tisztelt (Török) Házban.

Magyarországi ésszel akár azt is mondhatnánk, hogy „de hiszen ez természetes, ezeket a jogokat biztosítani kell”!

Csakhogy Törökországban is vannak szélsőségek (leghíresebb a Nemzeti Akciópárt), amelyek nagyon szerették volna kivégezni a lázadó kurd vezért, akit a katonai bíróság már halálra ítélt. És nagyon szeretik azt mondani honfitársaiknak, hogy „ez itt Törökország, beszélj törökül!”, és nagyon nem tudják elviselni, hogy például egy örmény közösségnek saját birtoka legyen. (Akárhogyis ez utóbbiak nem egy muzulmán mecsetet akarnának megszerezni.)

Megkérdezhetik, Olvasóim, hogy miért „külpolitizálok”? Nem azt teszem. Csak elmélázok.

Sokszor hallottuk, hogy a politikában nem számít az erkölcs, a történelemben pedig mindig a győztesnek van igaza. Mégis az a gyanúm, hogy van az emberiség életében egy furcsa, bujkálva megjelenő logika. Mondhatnám: erkölcs.

Kemal Pasáról, a Törökök Atyjáról tudjuk, hogy modernizálta országát, elsősorban persze katonai szempontból; de lett azért ipari és társadalmi modernizálódás is. Ám azt is tudjuk, hogy Atatürk (vagyis Kemal Pasa) az egyik értelmi szerzője és egyik fő felelőse az 1915-ös örménygyilkolásnak. Az első tevékenységért magától értetődően áldják a törökök; ez utóbbiért pedig mi - egyebek között mi, erdélyi származású örménymagyarok - nem tudunk felhőtlenül gondolni rá. (A finom kifejezésért mindenki megértését kérem.)

Az a csapat, Atatürk csapata, az Ifjú Törökök úgy vitték át országukat a modern világba hadsereg és csador tekintetében, hogy ugyanakkor népüket érzelmileg konzerválták egy középkori szinten. „Minden rossz okai az örmények, irtsuk hát ki őket”. És ezután ahányszor komolyabb belpolitikai feszültség lépett fel az országban, szinte mindig a hadsereg döntött. És mindig bűnösöket kerestek. És minden ment tovább, a középkori szinten, beleértve a kurdok jogfosztását is. (Szörnyű kimondani: pedig a szerencsétlen kurdok oly készségesen segédkeztek az 1915-ös örmény genocídium idején a török szélsőségeknek).

Talán mostanában vár a törökségre néhány elmaradt erkölcsi számla kifizetése...?

Közben, a hétköznapokon bizonyára itt is, ott is, gyakran összehajol négy-öt török a kávéházakban és keserűen fölemlgetik, hogy milyen nagy volt egykor a török birodalom... hány tenger is mosta a határait?

Jelenleg viszont azzal küszködnek, hogy igaz-e, miszerint vannak a törökök, akik a törökség javát akarják, de lám, ezzel szemben laknak az országban idegenek (kurdok, örmények, zsidók), akik a török nép vesztére áhítoznak. (A parlamenti vita során „a törvényhozók kétségbe vonták egymás hazafiságát” - írja a Vasárnapi Hírek augusztus 4-i, ankarai tudósításában.)

Közben meg a törökök mégis szeretnék Európába tartani, ahol tiszták a pályaudvarok, ahol mindenkire vonatkoznak a törvények, ahol egy országon belül különféle nyelvű és vallású iskolákban tanítják a gyerekeket, és nemcsak külországi turistának szabad más nyelven kérnie kenyeret a boltban...

Ez a törökök harca.

S vajon, csak az övék?

dcs

* * *

Erzsébetvárosban szerepelt az örmény kórus

Az elmúlt években egyre többet hallat magáról a jól ismert szamosújvári örmény közösség női kórusa. A szokásos hétvégi misén, valamint a hagyományos Világosító Szent Gergely ünnepén való fellépés mellett az énekkar egyre gyakrabban szerepel különböző rendezvényeken; sőt, még vendégszereplésre is telik. Az elmúlt napokban például a Szeben megyei Erzsébetváros örmény katolikus híveinek nyújtottak maradandó élményt a Kis-Szamos menti dalárda tagjai. A helybeli hallgatóság nagyra értékelte a szamosújvári vendégek fellépését, akik hagyományos örmény énekeket és saragánokat adta elő. A házigazdák örömmel fogadták Szamos menti örmény testvéreik magas színvonalú szereplését. A külföldön is elismert kórus tagjai: *Raff Mária, Molnár Annamária, Waller Kornélia, Kántor Éva és Bartha Katalin*, akik hivatalos művészekre jellemző hangváltozattal és sokszínű árnyalattal gazdagított fellépéssel örvendeztették meg a hallgatóságot.

Az utóbbi időszakban a szamosújvári örmény egyházközösség ének-kara szoros kapcsolatot tart fenn a gyergyószentmiklósi örmény kórusal, de részt vett a budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületének hagyományos évi rendezvényein is. Néhány tagja bekapcsolódik a városi kórusmozgalomba, ami csak növeli a régi kulturális hagyományokra visszatekintő örmény közösség szerepét a szellemi és művelődési életében. *Molnár Annamária* és *Bartha Katalin* rendszeresen fellépnek a kultúrház negyven-tagú kórusában, de külön előadóesttel is megörvendeztették a komolyzene helybeli kedvelőit.

Megjelent a SZABADSÁG c. újság 2002. augusztus 26. számában

* * *

Utánnymás a Szabadság c. lap 2002. július 3.-i számából

Emberek a szórványért

Hét év pergett le az idő fonalán, amióta 1995-ben elhatározás született: „Elindulok és ódon templomok falai között, féltve őrzött egyházak ládáiban számbavételt végzek, hogy kultúránk gyökerei ne essenek a tudatlanság és a nemtörődés áldozatává.” Eddig 28 református szórvány-gyülekezetet sikerült felkeresni, megírni történetüket, és kihangsúlyozni, mit tegyünk, hogy az erdélyi Mezőség, (amelyet Makkai Sándor Holttengernek nevezett) és a Szamos menti dombság egyre fogyó református gyülekezetei őrizzék őseik örökségét.

Megszületett az Egyházi és szórványmúzeum gondolata, amely a helyi történeti-népművészeti értékek gyűjtésén túl felvállalja a szórvány-gyülekezetek kallódó értékeinek összegyűjtését, megmentését is. Ekkor ígéretet is tettem. Ha megépítjük a múzeumot, alapítványunk tagjai adományokkal segíteni fognak a göci református templom megjavításában. 2001 júliusában befejeződött az ördöngösfüzesi Egyházi és szórvány múzeum építése és felavatása. Ezután hozzáláttunk az adományok gyűjtéséhez. Milyen jó, hogy ekkor egy távlati terv is megszületett: a göci templom megjavítása után egy másik romos templom „Tanútemplommá” tételén fogunk dolgozni.

Gondolom, sok olvasót meghat alapítványunk egyik tagjának lélekhez szóló kijelentése az adomány átadásakor: „Azért adom, hogy szóljanak tovább a harangok, és a szétszórt sorsú embereket visszahívják.” Egy másik alapítványi tagunk ezt mondta: „Köszönöm, hogy adományt kértél, mert ezáltal alkalmat adtál a jócselekedetre.” De ne maradjon ki ez írásból annak az alapítványi tagunknak a szép gondolata sem, aki a következőket mondta: „Szívesen adakozom, hogy a göci templom maradjon meg «tanútemplomnak.» Így aztán a Holttengernek ez a kis szigete is hirdetni fogja, hogy a Kard és kaszából ismert tájon, a Felső-tó vidékén valamikor népes református gyülekezet élt.”

Tegyünk tehát az elárvult, romos templomokért, hogy még szóljanak harangjaik, és hívják haza a szétszórt sorsú embereket.

Így bebizonyítjuk, hogy apáink drága örökségét veszni, pusztulni nem engedjük. Ezt bizonyították be az ördöngösfüzesi Szülőfalum alapítvány tagjai idén július 16-án, amikor Göcre és Cegébe látogattak, hogy átadják a göci református templom javítására szánt adományt.

Göcön a református egyházért mindent megtevő **Szabó István** bácsi és **Szabó Irma** néni fogadta a vendégeket. Fogadás után az első utunk a domboldalon lévő templomhoz vezetett. Örömmel vettük tudomásul, hogy a templom hajójából már nem lehet a csillagokig látni. A tetőzet elkészült, tehát a templom nem ázik be, s remény van, hogy romos állapotából új ruhába öltözik, és így még évszázadokon át állni fogja a viharokat.

A templomban ismertettem annak történetét. Kihangsúlyoztam, hogy „tanú-templomként” akarjuk megőrizni az erdélyi Mezőségnek - a *Holttengernek* - ezt a mindössze négy ember lelki hajlékául szolgáló műemléktemplomát. Múzeumunk vezetősége gondozásba veszi, és nem engedi, hogy e kis sziget körül mélyüljön a tenger. Felszólalt *Teutsch György* ny. tanár is, a szórvány iránti felelősséget, az összetartást és a család magatartásának fontosságát hangsúlyozta.

A nagy feladatok megértésével és azok megvalósításának célkitűzésével ment át kis csapatunk a cegei templomba, ahol Szabó László lelkipásztor hirdetett ígét. Az istentisztelet végén ismertettem jövetelünk célját, és átadtam a 7.245.000 lej adományt, amelyet meghatottan vett át Szabó László lelkipásztor és Szabó István bácsi. Végül gazdag kultúrműsorban gyönyörködhetek a jelenlévők. Vallásos énekek, Reményik Sándor, Wass Albert és Kányádi Sándor versei hangzottak el. Dicséret illeti *Teutsch Ildikót*, *Láposi Fercsit*, *Kisláposi Sándort* és a lelkes ördöngösfüzesi dalárda jelenlévő tagjait.

A végén valamennyien kértük Istent, adjon erőt, hogy lélektől lélekig építsük tovább a hidat.

Az idén február 16-án megnyílt ördöngösfüzesi Egyházi és szórványmúzeum keretében tovább dolgozunk nap mint nap egyházunkért és a szórvány-gyülekezetekért. Mindenkit szeretettel várunk. A kedves látogatók győződjenek meg munkánkról, terveinkről és lelkük gazdagságából fakadó javaslatokkal segítsenek a kiválasztott út bejárásához, együtt dolgozva egyházunkért, népünkért.

* * *

Milyen utcában lakom?

Avedik utca - A Fővárosi Közmunkák Tanácsa 1938-ban a Gárdonyi Géza út és az Endrődi Sándor utca közötti 6 méter széles, névtelen utcát az Avedik örmény eredetű család több neves tagjának emlékére keresztelte el.

A család egyik legnevezetesebb tagja **Avedik Félix** (1888-1949) jogász, a budapesti központi járásbíró-ság elnöke volt. A „Büntetőjog”, „A büntetőbíráskodás” című jogi művein kívül több könyve jelent meg az örményekről. Festőművészként kiállításai is voltak.

Avedik Gábor (1751-1827) számos műve közül nevezetes az örmény nyelvtan, az örmények legnehezebben megérthető írójának, Nareki Szent Gergelynek ismertetése (két kötet), Szent Pál leveleinek kommentárja (három kötet).

Avedik Lukács (1847-1909) egyháztudós volt, akinek több műve jelent meg az örményekről.

Ismert még **Avedik István** orvostanár, aki Újvidéken működött. - A család régebben Avédik, Ávédik alakban is írta nevét.

Budai Polgár 2002/12. szám (június)
Székely Imre

* * *

Szomorújelentések

Vákár Tibor

1908-2002

magyar királyi tüzér főhadnagy, Gyergyószentmiklós díszpolgára, Ybl-, Podmaniczky-, Budapest-díjas építészmérnök, a Műegyetem egykori tanára, a Magyar Építészek Szövetségének tagja, a Francia Építészek és Grafikusok Szövetségének örökös tagja, a Magyar Mérnökök és Építészek Világszövetségének tagja, az ICOMOS Magyar Tagozatának tagja, a FŐTI, VÁTI, BUVÁTI főmérnöke, a Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztjének tulajdonosa

2002. július 8-án életének 95. esztendejében átadta lelkét Teremtőjének.

Július 18-án a Farkasréti temetőben katolikus szertartás szerint felesége, leánya, fia és menyje, rokonai, valamint barátai és tisztelői helyezték örök nyugalomra.

*

Dávid Attila

(1967-2002)

képzőművész, a Miskolci Nemzeti Színház díszlettervezője, a Budavári Lengyel Kisebbségi Önkormányzat képviselője 2002 július 24-én, életének 36-ik esztendejében elhunyt.

A Farkasréti Temetőben leánya, Janka és édesanyja, valamint szülei, nagyanyja, testvérei, családja és barátai a katolikus szertartás szerint helyezték örök nyugalomra.

Az eltávozottak emlékét közösségünk megőrzi.

* * *

Vákár Tibor építész-festő búcsúztató köszöntése,

**Farkasréti temető, Hóvirág út
2002. 07.18.**

Saruban és fehér ruhában
jöttem Hozzád, - Tibor, -
- köszönteni.
Fiam Vagy és Apám.
Tanítványom és Mesterem.
Hitben, - Alkotásban,
Jó kedvben és kacsintásban,
Férfíúi tisztességben és
Túlélő Esszenciában.
Kelj fel, - Tibor!
Kelj fel, - és járj.
Várjuk Ezt Tőled.
Megtaníthatsz rá.
Lépegess tovább, -
Pincegalériák girbe-gurba lépcsőin, -
Hibátlanul.
Mosolyogva a világon,
Gyermekes, - csak kicsit riadt mosolyoddal, -
Lépegess tovább.
Nem fogytál, -
Sűrűsödtél.
Beléd sűrűsödött egy század.
A volt, - és ami maradt.
A Szép, - és a Töretlen, -
Az Eltűnt, - és ami Rettenetes.
Gyermeknek maradtál.
Gyermekké maradtál.
Tedd, - amit Isten Rád rótt.
Fessél!
Jajj, - Tibor, -
Fessél!
Fessél, eredendő Hazát.
Fessél jószándékú Embereket.
Fessél Csodákat, - mert szükségünk van Rá!
Fessél Hitet, - Emberséget és Akarást!
Fessél dús aratást!
Fessél igaz barátságokat és versenyeket, - gyűlölet nélkül.
Fessél szerelmeket, Igazít, - és ne hibázz!
Fessél megbocsájtó, - derűs Istent és magyar angyalokat, - Velük parolázz!
Fessél Reményt, -
    Arcpirosítót, -
    Szívdobogtatót, -
    Mélylélegzetőt, -
    Fejfölemelőt, -
    Összefogásra késztetőt,
    Szerelmes Szeretőt,
    Összeölelkezőt, - hogy
    mi is fel tudjunk állni, -
    egyszer, -
    végül, -
    - talán.

Kapaszkodj belénk.
Hogy Beléd kapaszkodhassunk.
Csókolj meg Bennünket.
Hogy megcsókolhassunk.
Tegyél értünk valamit.
Csendes, - Nagyívű, - kedves Ember.
Fessél!
És most Repülj Tovább!

híved
Vadász György

* * *

Dávid Attila

Júniusban a Magyarországon élő, lengyel, vagy lengyel kötődésű képzőművészek kiállítottak. Dávid Attila, az erdélyi örmény apa és a lengyel anya fia kórházban papírra vetett szándéka szerint írtam meg a kiállítás katalógusába a bemutató ismertetést:

"35 éves. Díszlet- és jelmeztervező, grafikus, festő.

A budapesti Képzőművészeti Főiskola, valamint a római Centro Sperimentale di Cinematografia elvégzése után, 1993-tól kezdve egy rövid évtized alatt a magyarországi színházi élet jelentős tervezőjévé vált. Közel száz megvalósult színpadi terv fűződik a nevéhez, például: Az ember tragédiája (Debrecen, 1996), A dzsungel könyve (Bp., Pesti Színház, 1996), West Side Story (Szegedi Szabadtéri Játékok, 2000), valamint hazai és külföldi, önálló és gyűjteményes kiállítások, például: budapesti Lengyel Intézet - 1994, krakkói Galéria Format -1999, Varsói Magyar Intézet - 1999-2000; ugyanakkor számos könyv- és folyóirat-illusztráció, plakátterv és belsőépítészeti terv.

Az egyetemi hallgatók felkérésére négy szemeszteren át díszlettervezést tanított a Budapesti Műszaki Egyetem Építész Szakkollégiumában.

Egy gyermek apja.

Ez a pálya 2001. október 4-én konstataált leukémiás megbetegedésével megtört. Kórházi kezelése azóta is folyik; ambíciói töretlenek.

2002 őszén várható Budapesten korszakzáró kiállítása.

2002.05.19."

Az utolsó mondat az ő kifejezett kívánságára került a szövegbe. Remélem, hamarosan lesz méltó kiállítása, bár ez már nem korszakzáró, hanem életműkiállítás lesz. 2002 július 24-e óta ugyanis nem gyarapodik újabb művekkel.

1967 január 30-án született.

Még 13 éves korában is úgy tetszett, hogy útja a Konzervatóriumba vezet, hiszen kedvenc tanítványként, jó eredménnyel végezte az I. kerületi Zeneiskola zongoraszakát. Nyolcadik osztályban rajztanárja becsábította a rajzsakkörbe... és mindent eldől.

Az előbb röviden idézett életpálya során lelkiismeretes, meleg egyéniséggé vált. Mélyen hitt, formális, anyagi külsőségek nélkül. Sokat kínlódva vált felnőtté, hiszen anya nélkül nőtt, bár egy erdélyi magyarörmény család szeretetében és kultúrájában.

Agyában és kezében hordozta a kifejezhetetlen világ egyedi kifejezését.

Megdöböntően komolyan vette azt, hogy „bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsájtunk az ellenünk vétkezőknek".

Soha nem „írta át" a saját történelmét, nem próbálta kimagyarázni a múltat. Ha valamit rosszul tett, azt kínlódva, de bevallotta önmagának. És mindennél jobban szerette a leánykáját.

Magyar művészként őrizett magában lengyel vonásokat. Magától értetődően „elvolt" azzal, hogy összetett, erdélyi magyarörmény és lengyel identitást örökölt. Ezt aztán jól megszózta a mediterrán kultúra iránti vonzalma. Vagyis: középeurópai volt.

Most már jókat beszélget mindkét nagyapjával: a jószívű lengyel lakatossal és a tisztességes erdélyi örménymagyar íróval.

Fiam halálos ágyánál

milyen fehéren és milyen nyugodtan
mennyi mosoly hallgatott benned akkor
és kopaszon, hisz a hajad kihullott
és mennyit hazudtál: „jobban vagyok”
és „jövő héten bulit rendezünk”
és „apa, hívd fel kicsi lányomat”
és tervezted az ötvenkét rézkarcot a Jelenések Könyve rajzait
különféle fájdalom után alszol
és nem kellett lefogni a szemed
milyen fehéren és milyen nyugodtan

dcS

Dávid Attila sírjánál

Az erdélyi magyarörmény apától és lengyel anyától származó Dávid Attila temetését két intézmény tisztelte meg, saját halottjának tartva az elhunytat: a Miskolci Nemzeti Színház, amelynek sok év óta megbecsült díszlettervezője, valamint a Budavári Lengyel Kisebbségi Önkormányzat, amelynek 1998 óta képviselője volt. Ezúttal az Országos (egyúttal a Budavári) Lengyel Kisebbségi Önkormányzat elnökének, *Sutarski Konrádnak* lengyelül elmondott búcsúztató beszédét közöljük (kis rövidítéssel, fordításban):

Hadd hangozzék el ennél a sírnál - a magyar mellett - lengyel szó is. Hiszen akitől most búcsúzunk, annak két hazája volt. Az egyik, amelyik ott a távolban életet adott és a másik, amelyik itt most gondosan, örökre betakarja.

/.../

Dávid Attila különleges tehetség volt. Velünk, a magyarországi lengyel közösséggel, fárasztó, dolgozó napjainak csak egy kis részét tölthette: mint a Magyarországi Lengyelek Alkotó Fórumának tagja, valamint a Budavári Lengyel Kisebbségi Önkormányzat képviselője - mindig jóindulatú, készséges és ugyanakkor csendes volt, gondolataiba mélyedt. Nem lehettünk nap mint nap tanúi az egyre fényesebben felfelé ívelő díszlettervezői és festői karriernek. Kérem, képzeljék el: rövid kilenc-tíz év alatt majdnem száz színpadi dekorációját valósították meg számos színházban a mai Magyarország területén, valamint Erdélyben, de Olaszországban is, ahol Rómában szerezte meg - a budapesti mellé - második képzőművészeti diplomáját. Dávid a fiatal nemzedék legszívesebben és leggyakrabban alkalmazott színházművészeinek egyike volt Magyarországon, aki a pihenés, az új lélegzetvétel pillanataiban újabb és újabb, szép és látomásokkal teli festményeket, valamint grafikákat alkotott, amelyek két évvel ezelőtt (díszlet-makettekkel, színpadi víziókkal együtt) elbűvölték Varsót és Krakkót, az egyik legkiválóbb lengyel művész, József Szajna által bemutatott kiállításon.

Mi, az itteni lengyel közösség megtekinthettük, megkaphattuk Dávid Attila egyik különös grafikáját, amelyet nekünk alkotott: a Fővárosi Lengyel Kisebbségi Önkormányzat által 2000-ben kiadott magyar költészeti antológia lengyel nyelvű borítójának tervét: hullámozó (piros-fehér-zöld) drapéria, amely talán a legszebb és legeredetibb magyar zászló, amelyet emberi szem láthatott.

/.../

Ha másik, gazdagabb országban élt volna, bőségben úszott volna, de a világ olyan részében született és élt, ahol - a második, borzasztó világháború óta - a tisztességes anyagi lét máig a társadalom mindössze kis részének privilégiuma, míg a többiek csak tengetik életüket.

Meddig képes egy érzékeny művész viselni a sors viszontagságait, ha azok már a családi élet legbensőbb alapjait rázzák meg? Nem ezek a külső feltételek, ez a hideg, számító, az egyéni élettel nem számoló, nagy konfliktusoktól és mesterséges feszültségektől terhes, gazdasági és politikai huzakodások által irányított világ együttesen vezetett-e hirtelen a halálos betegséghez?

Most, itt bele kell törödnünk Dávid Attila távozásába, nem szabad azonban elfelednünk, hogy ugyanígy másokkal, akár fiatalokkal - nála talán kevésbé tehetségesekkel is - megtörténhet, hogy el kell búcsúztatnia őket valakiknek, valahol. Hiszen a külvilág túl könyörtelen, közömbösségében és egoizmusában túl

kegyetlen az olyan érzékeny és érző emberek számára, mint Attila. Ezért ezzel a világgal mindannyiunknak, akik még megmaradtunk, tovább kell harcolnunk; és éppen ez a küzdelem emlékeztessen bennünket Attilára és a szépségre, amit maga után hagyott.

Végül is azt kívánom Neked, Attila - a Budavári Lengyel Kisebbségi Önkormányzat nevében, amely saját halottjának tekint, illetve az Országos Lengyel Önkormányzat nevében, de gondolom, az egész magyarországi lengyel közösség nevében is - nyugodj békében magyar földön, amely betakar; koporsódban, amelyen legalább egy arasznyi fehér-piros lengyel szalag hever, ha már egy maroknyi lengyel föld nincs a kezünk ügyében.

Budapest, 2002 augusztus 1.

Sutarski Konrád

* * *

Megmaradásunk záloga a szó avagy ***Gondolataim 3 szíveslátás kapcsán***

A napokban Erdélyországban jártunk. A honismereti-barangoló túra célja az erdélyi örmény és a székely-szász kulturális emlékek felfedezése és megismerése volt.

Pazar programot szerveztek számunkra. Erről a későbbiekben részletes beszámolót kapnak a tisztelt olvasók. Bennem 3 szíveslátás indított el egy gondolatsort, amit most szeretnék megosztani Önökkel.

Egésznapos székelyvassági kirándulás után este szíveslátásra invitáltak bennünket Zetelekán.

A Furulyás Kisegyüttes új műsorát kívánták nekünk bemutatni. Vacsora után *Sándor Olga* szép kertjében kenyérsütés és kürtöskalács sütés következett. A szép környezet és a finom illatok mellé szellemi táplálékot is kaptunk. Zetelaka ifjú nemzedéke (5 kislány és 4 fiú, tanárnőjük vezetésével) székely népviseletben magyar népdalokat adott elő furulyán és énekelve. Tiszta arcú, szép gyermekek, átmelegedett a szívünk, lelkünk, ahogy néztük és hallgattuk őket. Egy 10 éves forma székely legényke középre állt, meghajtottta magát és csengő hangon elszavalta a Szózatot:

"Hazádnak rendületlenül légy híve ó magyar,"

.. "a nagy világon e kívül nincsen számodra hely"...

A verset kifogástalan hangsúlyozással adta elő. Értette és érezte a költő üzenetét. Az anyaországból érkezett vendégeket megérintette a hazaszeretet őszinte megnyilvánulása az ősi székely földön. A kislegény arca kipirult, szeme izzott és arra gondoltam, hogy amíg ilyen ifjak teremnek Erdélyben, addig a magyar szó élni fog.

A következő szíveslátásunk a hétfalusi csángóknál, Bácsfaluban volt. Meglepetésnek szánta erdélyi vezetőnk, *Szarka Gyuri* bácsi. Nos, a meglepetés óriási volt, amikor kinyílt előttünk a vendéglátó család kerítésének ajtaja, egy csodálatos élőkép tárult elénk. Csángó népviseletben szép fiatal leányok álltak a virágos kertben, kezükben tálcán a vendégváró palacsinta és kis pohárkákban finom körtepalinka, a fiatal emberek muzsikával-énekszóval „festették” alá az élőképet. Hatalmas tapsal köszöntük meg a látványt. Az est „háziasszonya” (a falu tanítónője) az ősi csángó népviseletben a honfoglaláskori fejedelem nagyasszonyt varázsolta a lelki szemeim elé. Méltóságteljes arca, termete, díszes öltözéke harmonizált az általa elmondottakkal. Ízes, tiszta, választékos magyar nyelven beszélt és én arra gondoltam, hogy amíg ilyen tanítók nevelik az ifjúságot Erdélyben, addig a magyar szó élni fog.

A harmadik szíveslátásunk színhelye Nagyváradon a „*Kiss Stúdió*” színház volt. Ez az egyetlen magyar nyelvű magánszínház Romániában. *Kiss Török Ildikó* és *Varga Vilmos* pódium műsorában dalban-versben-prózában hallhattuk a magyar irodalom „halhatatlanjainak” örökérvényű, szépséges szövegeit. Kiss Török Ildikó szuggesztív egyéniség. Atmoszférája van, lebilincseli a hallgatóságot. Lélegzetvisszafojtva hallgattuk Sütő András: Maradj velünk” c. írását, Tollas Tibor „Szegedi balladáját”, Kányádi Sándor „Vannak vidékek” c. megzenésített versét. A Kiss Stúdiót működtető művész házaspár évek óta bizonyítja, hogy „lehetetlen körülmények között is lehet lehetőséget találni” arra, hogy vállaljanak és véghezvigyenek nemes célokat. A szép magyar szó a lélek gyógyszere a nehéz időkben. A szép gondolatok közvetítése nagy művészi alázatot követel, erre csak a legnagyobb színészegyéniségek képesek. Kiss Török Ildikót hallgatva arra gondoltam, hogy amíg ilyen színésznők lépnek pódiumra Erdélyben, addig a magyar szó élni fog.

* * *

Híradó

Köszönetet mondunk *Lukács József* egyesületi tagtársunknak az erzsébetvárosi örmény katolikus nagytemplomunk restaurálási munkálataihoz nyújtott 15000 Ft adományáért, melyet átadtunk az Örmény Alapítványnak Erzsébetvárosban.

* * *

Köszönetet mondunk *Horváth Vilmos és Ötves Erzsébet* tagtársainknak az egyesületünk kulturális, hagyományörző céljai megvalósításához adott 11.900 Ft adományáért. Külön hálásan köszönjük Horváth Vilmos nagylelkű adományait, amelyben az erdélyi barangolásunk során iskolákat, együtteseket, szervezeteket, magánszemélyeket részesített az erdélyi magyarság, a magyar nyelv és kultúra megmaradása érdekében.

* * *

Dr. Jakubinyi György gyulafehérvári érsek, az erdélyi örmény katolikusok apostoli kormányzója celebrálta - nagy papi segédlettel - az erzsébetvárosi Nagyboldogasszony napi búcsú ünnepi szentmiséjét. Nagy boldogság volt valamennyiünk számára, hogy *Kádár Sándor* helyi plébános mellett Szamosújvárról *Szakács Endre* plébános úr is részt vett az ünnepi szertartáson. Kimagasló élményt nyújtott a szamosújvári örmény katolikus egyházi kórus, akik nemcsak a búcsú, hanem az együttlét hangulatát is emelték részvételükkel.

Bár az esős idő miatt a nagytemplomban zajlott le a körmenet, valamint zárt helyen a szeretetvendégség, a mosolygós, boldog arcok napfényt varázsoltak szívünkbe. Ott volt valamennyi erdélyi örmény közösség képviselője, természetesen velünk anyaországiakkal együtt. Köszönet Mariskának, Nusikának és Rózsikának az együttlét csodálatos megrendezéséért, a finomságokért.

* * *

Augusztus 15-én nagy sikerrel mutatta be *Gondos Béla és Horváth Zoltán György* a *Székelyföldi freskók* c. diavetítéses előadását a Fővárosi Örmény Klubban. Helyettes háziasszonyként sikeresen mutatkozott be *Csikszentgyörgyi Ficzus Margit*, miután *dr. Issekutz Sarolta* az erzsébetvárosi búcsún képviselte családját és a magyarországi erdélyi örménységet.

* * *

Augusztus 20-án ismét megrendezésre került Balatonalmádin az Erdélyi Örmény Gyökerek Szent István-napi ünnepe. Közel húszan vettünk részt az ünnepi szentmisén, majd a templomkertben az ünnepi megemlékezésen, amelyen *Ferenczi Éva* és *Kobzos Kiss Tamás* összeállítása méltán aratott nagy sikert. Büszkék voltunk arra, hogy Szent István királyunk ünnepe sem zajlóddhat le erdélyi örmény származású művész közreműködése nélkül.

Benedekéknél a hagyományos ünnepi flekkenezés igazán jól sikerült, amelyhez a ragyogó idő is hozzájárult, meg a kellemes balatoni fürdőzés.

* * *

Szeptember 1-én 67-en vettünk részt a XIII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat, Füleki Balázs elnök szíves invitálására az *Örményország kincsei, titkok az Ararátról* c. kiállításon, a Károlyi Palotában.

A csodálatos kiállítást nemcsak az örmény gyökerűeknek érdemes megtekinteni s a katalógusát megvenni. Több évezred tárgyi emlékei „szemtől-szembe” páratlan élményt nyújtanak, lehetőséget az apró részletek megcsodálására is. Kár, hogy a katalógus korrekt tanulmányaiból összeállított magyar- örmény kapcsolatokról szóló információs tábló félrevezeti a tárlátogatót, amikor azt állítja, hogy az Erdélyből főleg az I. világháborút követően Magyarországra települt örménység a II. világháborút követő években többségükben elhagyta az országot. Kár, hogy az augusztus elején kért helyreigazítást mindezekig nem

tette meg a múzeum vezetése, amely mélyen sérti a hazánkban élő, több mint 15 ezer főnyi erdélyi örménységet, a történelmi örménységet.

A kiállítás október 31-ig tekinthető meg.

M

* * *

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és *dr. Issekutz Sarolta* elnök kéri mindazokat, akik fényképpel, dokumentummásolatokkal, családfákkal, stb. segíteni kívánják munkánkat, a küldeményeket postán közvetlenül az egyesület postacímére - 1251. Budapest Pf. 70. - küldjék meg, vagy személyesen az elnöknek, illetve a székhelyünkön (Bp. I. Donáti u. 1/a. alatt) adják át.

* * *

Programajánló

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület **vándorkiállításai:**

• Szept. 17. 18 óra **Örmény kódexművészet** c. kiállítás Helyszín: József Attila Művelődési Központ körgaléria 1131. Bp. József Attila tér 4.

Közreműködik: *dr. Benedek Katalin* művészettörténész, *dr. Issekutz Sarolta* elnök, a kiállítás rendezője, *Várady Mária* színművésznő. A kiállítás szeptember 27. napjáig tekinthető meg.

Mindenkit szeretettel vár a XIII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat, *Füleki Balázs* elnök.

• Szept. 23. 17 óra **Örmény arcok, örmény szemek** c. kiállítás. Helyszín: II. kerület Horvát u. 2-12. kiállítóterem

Pódiumműsor

A kiállítás szeptember 29. napjáig tekinthető meg 15-18 óráig.

Mindenkit szeretettel vár a II. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat, *dr. Issekutz Sarolta* elnök, a kiállítás rendezője.

• Október 12. 17 óra **Örmény temetők** c. kiállítás (rendező: *dr. Issekutz Sarolta*).

Helyszín: XI. kerület Orlay u. 6. Örmény katolikus templom.

Könyvbemutató: A szamosújvári örmény temető. Bemutatója: *Szongoth Gábor*.

Kulturális műsor. Mindenkit szeretettel vár a XI. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat, *Szongoth Gábor* elnök

Petelei István (1852. szept. 13.-1910. jan. 3.) születésének 150. évfordulója szeptember 13-14.

A rendezvény szervezői: az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület (Budapest), a Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása (Bp.), a Haáz Rezső Múzeum Egyesület (Székelyudvarhely) és a Magyar Irodalmi Hagyományápoló Egyesület (Budapest).

Program

Szept. 13. péntek 19 órakor Székelyudvarhelyen emlékülés,

• emlékezés Petelei István írói, közéleti munkásságára (előadó: *Baranyai Zsolt* szegedi és *Kozma Dezső* kolozsvári egyetemi tanárok),

• a Petelei család bemutatása,

• szemelvények Petelei műveiből, zenés irodalmi összeállítás.

Az emlékülés helyszíne: Dr. Palló Imre Művészeti Szakiskola, (Kossuth L. u.)

Szept. 14. szombat de. 10 órakor emléktábla avatás Szovátán, Fő u. 172. számú ház falán, amely ház helyén állt Petelei István nyaralója. Emlékbeszéd, koszorúzás.

Du. 12.30 órakor koszorúzás Marosvásárhelyen a katolikus temetőben Petelei sírjánál. Emlékbeszéd, majd Petelei szülőházának megtekintése.

Támogatók: Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Budapest II. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat, a Magyarörmények Romániai Szövetsége, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület (Budapest) és a Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása (Budapest) rendezésében

ATYÁNKFIA, APAFI... (1672-2002)
Erdélyi örmények főhajtása 330 esztendő távlatából
Helyszín: Kolozsvár

Fővédnök: *dr. Tonk Sándor* történész, a Sapientia EMTE rektora

2002. szeptember 14. szombat:

- 17.00 óra, Unitárius Egyház Dávid Ferenc díszterme (December 21 u. 9.):

Emlékülés, felkért előadók: *Balázs-Bécsi Attila, B. Kovács Júlia, Csetri Elek, Kozma Dezső, László Ferenc, Lászlóffy Aladár, Murádin Jenő, Tonk Sándor, Vekov Károly.*

Pódiumműsor: *Dinnyés József* daltulajdonos (Budapest), *Sebesi Hripszimé Tündér, Sebesi Karen Attila* (Kolozsvár).

2002. szeptember 15. vasárnap:

- 10.00 óra, Farkas utcai református templom:

Hálaadó istentisztelet, ígét hirdet: *Dr. Juhász Tamás*, a Protestáns Teológiai Intézet rektora. Emlékbeszédet mond: *dr. Tonk Sándor* történész, az Erdélyi Református Egyházkerület mb. főgondnoka. Koszorúzás.

- 12.00 óra, Házsongárdi temető: Hozz egy szál virágot...- főhajtás nagy elődök sírjánál.

- 16.00 óra, Szent Mihály plébánia hittan-terme (Fő tér 16.):

Közös ima és köszönet a múltért, könyörgés a megmaradásunkért *Dr. Czirják Árpád* érseki helynökkel.

- A Magyarörmények Romániai Szövetségének ünnepi közgyűlése, kulturális program.

- Könyvbemutató: *Bíró Sándor*: A forradalom tribünjétől a külhoni városokig.

Bevezeti és közreadja *Kiss Ferenc*.

Az Erdélyi Örmény Múzeum sorozat 6. kötetét méltatja *dr. Issekutz Sarolta*, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke.

- Örmény templomok - keresztény szimbólumok - *dr. Barta Tibor* vetítettképes előadása.

Támogatók:

NEMZED KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTERIUMA és a *Communitas* Alapítvány

* * *

A **Fővárosi Örmény Klub** 2002. szeptember 19-én du. 17 órakor tartja következő klubdelutánját (Magyarok Háza V. ker. Semmelweis u. 1-3., I. emeleti zeneterem).

Program: *Petelei István* erdélyi magyarörmény író, publicista születésének 150. évfordulójára emlékezünk.

Előadók: *Baranyai Zsolt* és *Birck Edit* irodalomtörténészek.

Közreműködik: *Szabó Anikó* színművésznő.

* * *

A **Terézvárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat**, *Wertán Zsoltné* elnök, a Terézvárosi-Napok keretében mindenkit szeretettel lát október 12-én, de. 10,30 órakor megrendezésre kerülő kulturális műsorán.

Helyszín: Budapest VI. Munkácsy Mihály u. 23. fszt. Kiállítás: *Petrás Mária* csángómagyar iparművész kerámiai. Közreműködik: *Bálintné Kovács Júlia* - Armenia Örménymagyar Baráti Társaság - Kolozsvár, *Fogolyán Kristóf* fuvolaművész

du. 14,30 órakor *Benyik Béla* vetítettképes előadása: Örményország kincsei.

Az örmény kisebbséget köszönti *Farkas György* polgármester.

A rendezvény fővédnöke: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, *dr. Issekutz Sarolta* elnök.

* * *

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Pesti Központi Kerületi Bíróság
dr. ISSEKUTZ SAROLTA felperesnek
ORSZÁGOS ÖRMÉNY ÖNKORMÁNYZAT (1095 Budapest, Soroksári út 1-5. III/2.) alperes
ellen
személyiségi jog megsértésének megállapítása és kártérítés megfizetése iránt indított perében meghozta az alábbi

ÍTÉLETET:

A bíróság megállapítja, hogy az Országos Örmény Önkormányzat által 1998. május hóban az Ararát újság mellékleteként kiadott Örmény Önkormányzati Hírlevél Első évfolyam 1. számában az alább megnevezett cikkeiben az alábbiak szerint részletesen felsoroltan az alperes

- az „Elég volt” című cikkben

„milyen köztörvényes bűnök elkövetésével mocskolja be képviselőtársait”,

- a „Kettős identitás” című cikkben

„A választások után pedig a 40 elektorból Ön volt az egyetlen, aki egy éven keresztül 3 elnöki tiszteltől részese volt havonta...”

- a „Vetkőző képviselő” című cikkben

„1995-ben ügyesen még Karácsony előtt - rövid két hét alatt - átutaltathatott férje munkatársainak kft-jébe 560.750,- Ft-ot, egy munkamegbízást aláírva, egy számítógépes rendszer kialakítására... a testület háta mögött olyasmi zajlik, amiről - mint például ezen kifizetések valódi tartalmáról és körülményeiről - a testület nem értesült”

„Önkormányzati éves költségvetésből egyetlen személy kampányát kialakítani... túlzás... Különösen olyan helyzetben túlzás, ha az illető - mint dr. Issekutz asszony - a korábbiakban, amikor még az örménykedés nem járt állami támogatással, Örmény klubokban sem járt”

- a „Betelt a pohár” című cikkben

„Ekkor kezdődött el a rágalomhadjárat. Ebben dr. Issekutz Sarolta nem ismer határokat”

„1996 decemberében lemondott az elnöki tisztségről, mivel jogtalanul töltötte be két helyen is a magas posztot”

ezen valótlan tények állításával és híresztelésével megsértette a felperes jó-hírnév védelméhez fűződő személyiségi jogait.

A bíróság kötelezi az alperest, hogy elégtétel adásaként az Ararát újság legközelebb megjelenő számában tegye közzé az ítélet rendelkező részét.

A bíróság kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 500.000,-Ft-ot és 25.000,- Ft perköltséget.

A bíróság a felperes ezt meghaladó keresetét elutasítja.

* * *

Híres szentmiklósiak

(A Gyergyószentmiklós monográfiája c. könyv Városunk kiemelkedő személyiségei fejezetéből - Rokaly József összeállítása - Státus Könyvkiadó, Csikszereda, 2001)

4. rész

Tarisznyás Márton

(Gyergyóditró, 1927. november 29. - Gyergyószentmiklós, 1980. október 9.)

Néprajzkutató, helytörténész. Elemi és középiskoláit Gyergyószentmiklóson végezte. Tanári diplomáját 1952-ben a Bolyai Egyetem történelem-földrajz szakán szerezte. 1952-55 között „közrend elleni igazgatás” címen börtönbüntetést szenvedett. 1955-56-ban Tekerőpatakon tanár, majd 1956. szeptember 1-től a Gyergyószentmiklói Múzeum alapítója és vezetője 1980. október 9-ig, haláláig. A gyergyószárhegyi régészeti ásatások kezdeményezője és egyik vezetője. Rendszeresen vesz részt néprajzi kutatásokon és

múzeumi tevékenységekben. Néprajzi és történelmi kutatásainak eredményeit magyar és román nyelven helyi és országos lapok, szakfolyóiratok egyaránt közlik. A „*Gyergyó történelmi néprajza*” című műve tíz tanulmányt foglal magába. 15 nagyon értékes kézírata maradt fenn. A gyergyói múzeum, a tekerőpataki iskola s egy emlékszoba Tarisznyás Márton nevét viseli. „Múzeuma fogalom lett városában” írja Ikvai N. Gyergyó legnagyobb néprajzkutatóját *Kós Károly, Gunda Béla, Nagy J.* és mások méltatják.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja az adományok gyűjtését az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Megköszönjük az eddig hozzánk eljuttatott adományokat, továbbítjuk azokat. Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára is be lehet fizetni.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: dr. Issekutz Sarolta, fogadóidő minden szerdán 16-18 óra között.

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatta

a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Nemzeti Kulturális Alapprogram

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztő: Dávid Csaba, Munkatársak: dr. Borszéki Béla, Fancsali János

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Nyomdai munkák: Timp® Kft.

